

V spomin:

PROFESOR DIMITRIJE VUČENOV (1911—1986)

Jeseni 1986 je v Beogradu umrl dolgoletni profesor srbske in slovenske književnosti na Filološki fakulteti beograjskega vseučilišča. Rodil se je l. 1911 v Vukovaru, študiral pa je na slavistiki zagrebskega vseučilišča in diplomiral l. 1935. Pred drugo vojno je dve leti poučeval na celjski gimnaziji. Privržen bogatenju lastnega znanja in lepemu se je hitro priučil slovenščini in se jel seznanjati s slovenskimi slovstvenimi deli. S slovensko duhovno, kulturno in slovstveno dediščino se je odtlej zblíževal trajno in življenjsko povezano.

Po drugi vojni je Dimitrije Vučenov poučeval v Vršču, nato pa je prešel na beograjsko slavistiko in tam l. 1954 doktoriral. Zaradi organizacijskih zmožnosti in vse-skozi izrazito konciliantnega delovnega sloga so mu kolegi podaljševali dekansko vlogo, tako da je Filološko fakulteto vodil od 1961 do 1969. Štiri leta je bil predsednik Prosvetnega zbora SR Srbije, vodil je tudi Kolarčevo narodno univerzo, znamenito beograjsko kulturno, literarno in znanstveno tribuno. Urejal je časopise *Književnost* i jezik, *Prilozi* za književnost, jezik, istoriju i folklor in *Letopis Matice srpske*. Zaradi tvornega odnosa do slovenske književnosti, ki jo je vrsto let prevajal v srbsčino, in uspehov v posredovanju slovenske kulture pri svojem narodu mu je Društvo slovenskih pisateljev l. 1977 podelilo Župančičevo listino kot častno priznanje. Slovenska akademija znanosti in umetnosti je profesorja Vučenova spomladi 1981 izvolila za svojega zunanjega dopisnega člana.

Med knjižnimi izdajami del Dimitrija Vučenova je zlasti pritegnila pozornost monografija o satiriku Radoju Domanoviću (1959), ki sodi med temeljne monografije o srbskih piscih 19. stol., in knjiga razprav *O srpskim realistima i njihovim prethodnicima* (1970, prim. SR 1971, 3, 334—339). Po vsebinskem bogastvu prednjači knjiga razprav *Tragom epohe realizma* (1981), zmožnosti modernega literarnodidaktičnega pristopa profesorja Vučenova pa kaže knjiga Domanovičeva satira kao pripovetka (1983). Vučenov se je vrsto let uveljavljal kot pisec srednješolskih slovstvenih beril in priročnikov, ki so doživljali nove izdaje in v katerih je zlasti lepo zajemal slovenska dela in ustvarjalce. Kakor je res, da se je veliko ukvarjal s književnostjo realizma pri Srbih, je poseben posluž za tenčine slovenske besedne umetnosti potreval v študijah ne le o realistih (Kersnik, Tavčar), ampak tudi o književnosti dvajsetega stoletja. Na simpoziju ob stoletnici Cankarjevega rojstva je v Ljubljani 1976 živo pritegnil slovenistični znanstveni krog z interpretacijo metode poročanja in pripovedovanja pri Cankarju (Jernejev pokušaj da uspostavi dijalog sa svetom oko sebe). Vprašanja ubesedovalne metode in poročanja je nad dvajset let vztrajno razčlenjeval ob delih iz srbske, a tudi hrvaške in slovenske književnosti (J. Ignjatović, L. Lazarević, R. Domanović, M. Glišić, B. Stanković, A. Kovačić, P. Kočić, I. Andrić).

Izrazit izbor besedil, ki jih je Dimitrije Vučenov prevedel iz slovenščine, potrjuje njegov pretanjeni estetski okus. Uveljavlja in dopolnjuje se v njegovih spremnih besedilih (Hlapec Jernej, Martin Kačur, Hiša Marije Pomočnice, Agitator, Jara gospoda, Kalvarija za vasjo, Sedmina). Tudi drugim prevodom je ob ponovnih izdajah dodajal spremne študije in med temi se zlasti odlikuje študija o Tavčarjevi Visoški kroniki.

V strokovnem pisanju se je Vučenov nagibal k esejizmu, ki ima tako značilno tradicijo in veljavo v srbski besedni umetnosti in tudi vedi. Čutil je, da svojega bralca bolj neposredno in bolj sproščeno usmerja k delom iz druge nacionalne književnosti, zlasti slovenske, če se nanj obrača v občevalno prožnejšem slogu, ki je postal njegova odlika. Tako je predstavil tudi utemeljitelje moderne slovenske literarne vede, Ivana Prijatelja, Franceta Kidriča, Antona Slodnjaka.

Profesor Dimitrije Vučenov je bil k slovenski književnosti nagnjen po izrazitih estetskih merilih. To kaže izbor prevedenih besedil, to dokazujejo objavljene študije, potrjujejo pa tudi rodovi srbskih učiteljev književnosti in jezika, ki so se šolali pri njem. Dimitrije Vučenov, ki je nadaljeval delo predvojnega honorarnega profesorja slovenske književnosti na beograjski slavistiki Uroša Džonića (1887—1968), prvega sistematičnega prevajalca slovenske književnosti v srbsčino, je med svojimi slušatelji vzgojil tudi naslednika. Profesorjeva asistentka Marija Mitrovičeva se je pod vodstvom svojega učitelja znanstveno habilitirala in uveljavila ter danes kot profesorica

slovenske književnosti nadaljuje in bogati njegovo delo. Literarna slovenistika živi na beograjski Filološki fakulteti skladno z drugimi vejami slavistike. Tudi to je ena od pomembnih zaslug pokojnega profesorja Dimitrija Vučenova.

Janez Rotar
Filozofska fakulteta v Ljubljani

ASIM PECO: IKAVSKOŠTOKAVSKI GOVORI ZAPADNE HERCEGOVINE.*

U suvremenoj dijalektologiji hrvatskoga ili srpskoga jezika ime Asima Pece, profesora Filološkoga fakulteta u Beogradu, veoma je znano, stoji na samom vrhu. Posvjedočio je to nekolikim studijama. Zadnja je upravo naslovljeno delo. Područje je njegovih istraživanja istočna i zapadna Hercegovina te Bosanska krajina. Nakon ovoga je očekivati kako će se možda uskoro latiti obradbe govora sjeverne Hercegovine i južne Bosne (oko Duvna i Livna). To kao da je nagovijestio u ovoj knjizi gdje usporedno prinosi stanovite podatke iz tih govora. Pored toga predmetne govore uspoređuje s proučenim govorima srednje, istočne i sjeverozapadne Hercegovine, Imotske krajine i Bekije, dijela duvanjskoga kraja i makarskoga primorja. A nerijetko se osvrće i na ostale štokavske i čakavske govore. Također se koristi pisanim spomenicima nastalim u zapadnoj Hercegovini od najranijih vremena do XVII. st. To su: Humačka ploča (oko XI. st.), Vignjeva nadgrobnica iz Kočerina (između 1404. i 1411.) te spjev »Pisna od pakla« fra Lovre Šitovića Ljubušaka (XVII. st.). Njima je pridodan Natpis iz Drežnice (1335—1366.). Zahvaljujući ovom, Pecina je studija poprimila i stanovitu povijesno-jezičnu protegu. U većoj je mjeri iskorišten Šitovićevev jezik, koji, dakako, sadrži mnoštvo osobitosti ljubušakoga govora njegova vremena.

»Ikavskoštokavski govori zapadne Hercegovine« složeni su od slijedećih poglavlja: Uvodni dio, Dio fonetika, Dio morfologija. Nedostaje tvorba riječi i sintaksa. Poglavlja su opširna, obiluju podacima, stoga se ne bi moglo kazati da nije zastupljeno sve što je karakteristično za taj govor, odnosno govore, da se opaža veća praznina i sl. Prije suprotno!

Poznato je kako je teško pisati o uspjelim djelima. A zaista je takvo »Ikavskoštokavski govori zapadne Hercegovine.« Prikazivatelju stvarno ostaje zadržavanje na sitnicama koje trebaju kakvu dopunu ili ne stoje, sve drugo, tj. velika glavnina zaslužuje jedino pohvalu. Zbog toga ocjena naoko dobiva negativan prizvuk. Budući da i o takvim djelima valja pisati, to ću izvršiti tu zahvalnu dužnost.

Uvodni dio obuhvaća prvih četrdesetak stranica. Tu je i pet zemljopisnih karata prenijetih is »Istorije naroda Jugoslavije« na kojima su označene granice bosanske, dukljanske i srpske države u Srednjemu vijeku. Na njima je vidno kamo je tada spadala zapadna Hercegovina..

Na 8. str. je karta ikavskoštokavskoga govora zapadne Hercegovine. Njegova istočna granica ide uglavnom rijekom Neretvom, južna republičkom granicom, sjeverna crtom koja ga dijeli od šćakavskoga govora, zapadna pak među s Bekijom. I tu opstoji manje neslaganje. U mojemu djelu »Govor Imotske krajine i Bekije« granično selo Grude nalazi se unutar šćakavskoga govora, Peco ih je uključio među svoje, dakle šćakavske. O tome veli: »Naravno, i ova granica, kao i sve druge u granicama jednoga jezika, ne teži ka apsolutnoj preciznosti. Uvijek su u ovakvim slučajevima mogući govorni prelazi, moguće je da između tipičnih zh. govora i govora njihovih susjeda ima zona u kojima se ukrštaju osobine različitih govornih tipova. To je i shvatljivo i očekivano« (7.). Potom niže: »Ja sam ovdje uključio Grude, iako je to upravo graničnik prema šćakavcima, ali tu, danas ima podosta šćakavizama, što nam dozvoljava da Grude svrstamo u naš zh. govorni tip.« Kada ispitivah govor sela Gruda od 1957. do 1960. (i povremeno kasnije), nađoh toliko šćakavizama da ga uvrstih među šćakavačke govore. Sigurno je A. Peco našao sada u Grudama toliko šćakavizama da

* Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, Djela, knjiga LXI, Odjeljenje društvenih nauka, knjiga 35., str. 230, Sarajevo 1986.